

Nr 70.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående avlöningsförmåner till sekreterare hos hushållningssällskap samt jordbruks- och mejerikonsulenter under tjänstledighet för militärtjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap m. m., given Stockholms slott den 16 februari 1940.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 februari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp:

I proposition till 1939 års urtima riksdag (nr 72; r. skr. nr 92) har Kungl. Maj:t föreslagit bestämmelser angående avlöningsförmåner till viss civil personal i statens och kommuns tjänst under tjänstledighet på grund av inkallelse till militär tjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap m. m.

Jag torde nu få anmäla motsvarande spörsmål beträffande sekreterare hos hushållningssällskapen samt jordbruks- och mejerikonsulenter.

Enligt 1 § kungörelsen den 30 maj 1924 (nr 164) angående statsbidrag till avlönande av sekreterare hos hushållningssällskap kan sällskap till avlönande av en sekreterare erhålla statsbidrag med årligen dels 5,700 kronor såsom grundlön och dels det belopp, som jämlikt 3 § i kungörelsen må tillkomma honom såsom ålderstillägg.

Vidare kan hushållningssällskap jämlikt 2 § kungörelsen den 19 augusti 1921 (nr 515) angående statsbidrag till avlönande av jordbrukskonsulenter erhålla dylikt bidrag för varje konsulent med årligen dels 4,200 kronor såsom grundlön och dels det belopp, som jämlikt 6 § i kungörelsen tillkommer honom såsom ålderstillägg.

Slutligen kan hushållningssällskap eller sådan mejerisammanslutning, som med hänsyn till sin verksamhet och organisation prövas vara därför lämplig, jämlikt 1 § kungörelsen den 31 oktober 1930 (nr 378) angående statsbidrag till avlönande av mejerikonsulenter beviljas bidrag av statsmedel med årligen för varje konsulent 4,200 kronor såsom grundlön jämte det belopp, som jämlikt 5 § i kungörelsen må tillkomma honom såsom ålderstillägg.

Såväl sekreterare som jordbrukskonsulent och mejerikonsulent äro berättigade till tre ålderstillägg, vart och ett å 500 kronor. Tidpunkten för första förhöjningen inträder efter fem år, under villkor att befattningshavaren under mer än fyra femtedelar av den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med gott vitsord bestritt sin tjänst, dock att härvid icke må föras honom till last den tid han åtnjutit tjänstledighet för att uppehålla befattning i statens tjänst eller fullgöra annat offentligt uppdrag eller för fullgörande av värnplikt. Tidpunkten för andra förhöjningen inträder efter ytterligare fem år, på samma villkor, samt för tredje förhöjningen efter än ytterligare fem år, ävenledes på samma villkor. I fråga om var och en av omförmälda löneförhöjningar skall iakttagas, att den högre avlöningen ej må tillträdas förrän vid början av kalenderåret näst efter det, varunder den stadgade tjänsteåldern blivit uppnådd.

Jämlikt kungörelser i ämnet den 11 juni 1937 (nr 372 och 373) skall till jordbrukskonsulent och mejerikonsulent, som avlönas med bidrag av statsmedel, utgå provisorisk avlöningsförbättring med 500 kronor för helt år räknat.

Beträffande sekreterares, jordbrukskonsulents och mejerikonsulents avlöningsförmåner under tjänstledighet gälla enligt förenämnda kungörelser den 30 maj 1924 (5 §), den 19 augusti 1921 (8 §) och den 31 oktober 1930 (6 §) följande bestämmelser.

1) Befattningshavare, som erhållit tjänstledighet på grund av sjukdom, äger behålla samtliga honom tillkommande avlöningsförmåner med avdrag för ett belopp, motsvarande en tredjedel av minimigrundlönen, vilket belopp skall utgå till vikarien.

2) Befattningshavare, som erhållit tjänstledighet för uppehållande av befattning i statens tjänst eller för fullgörande av annat offentligt uppdrag, äger

behålla högst samma avlöning som i 1) sägs; ankommande det på Kungl. Maj:t att för varje särskilt fall bestämma, i vad mån den tjänstledige skall av sin grundlön avstå mer än i 1) sägs.

3) Åtnjuter befattningshavare tjänstledighet av annan anledning än i 1) och 2) sägs, skall han av minimigrundlönen avstå två tredjedelar eller, såvitt angår sekreterare, det högre belopp, vederbörande hushållningssällskaps förvaltningsutskott prövar skäligt böra för visst fall avstås.

Jordbrukskonsulent och mejerikonsulent äga jämlikt 2 § förenämnda kungörelser den 11 juni 1937 att under tjänstledighet på grund av sjukdom åtnjuta två tredjedelar av den provisoriska avlöningsförbättring, som vederbörande skulle äga uppbara, därest han själv bestrede sin tjänst. Utöver vad nu är sagt utgår icke provisorisk avlöningsförbättring till jordbrukskonsulent eller mejerikonsulent, som åtnjuter tjänstledighet.

I skrivelse den 11 januari 1940 har *lantbruksstyrelsen* framlagt förslag rörande statsbidrag till avlöande av ifrågavarande sekreterare och konsulenter under krig eller krigsfara m. m. Skrivelsen innehåller i huvudsak följande.

I gällande kungörelser angående statsbidrag till avlöande av sekreterare hos hushållningssällskap samt av jordbruks- och mejerikonsulenter saknas bestämmelser angående förevarande befattningshavares avlöningsförmåner under tjänstledighet för fullgörande av militärtjänstgöring.

Sådana bestämmelser i fråga om ledighet för fullgörande av vanlig värnpliktstjänstgöring torde icke behövas, då flertalet befattningshavare torde hava fullgjort sin allmänna värnplikt, innan de erhållit sina ifrågavarande befattningar.

Det synes dock påkallat, att särskilda bestämmelser angående ifrågavarande befattningshavares avlöande under tjänstledighet för militärtjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap eller mobilisering bli utfärdade.

Beträffande avlöning åt tjänstledig sekreterare, jordbrukskonsulent eller mejerikonsulent under militärtjänstgöring såsom beställningshavare i försvarsväsendets reserv och såsom landstormsofficer torde de nuvarande bestämmelserna angående avlöning åt befattningshavare under ledighet för bestridande av befattning i statens tjänst äga tillämpning. Vid sådan ledighet ankommer det på Kungl. Maj:t att för varje särskilt fall bestämma, i vad mån befattningshavare skall av ifrågakommande grundlön avstå mer än en tredjedel. Särskilda bestämmelser erfordras därför icke i dessa fall.

När det åter gäller sekreterare, jordbrukskonsulent eller mejerikonsulent, som i anledning av förstärkt försvarsberedskap eller mobilisering åtnjuter ledighet för militärtjänstgöring i annan egenskap än nyss nämnts, torde befattningshavaren enligt nuvarande bestämmelser i ämnet ha att av grundlönen i fråga avstå två tredjedelar eller — såvitt angår sekreterare — det högre belopp, vederbörande hushållningssällskaps förvaltningsutskott prövar skäligt böra för visst fall avstås.

Enligt *lantbruksstyrelsens* mening synes det emellertid vara skäligt, att ifrågavarande befattningshavare under dylik militärtjänstgöring beredes viss bättre löneställning än nuvarande bestämmelser medgiva.

Kungl. Maj:t har i proposition nr 85 till 1939 års urtima riksdag angående avlöningsförmåner till viss lärarpersonal under tjänstledighet för militärtjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap m. m. förordat, bland annat, att föreståndare och ämneslärare med fast anställning samt vis-

sa andra lärare vid statsunderstödd folkhögskola skulle under tjänstledighet för värnpliktstjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap vidkännas löneavdrag med belopp, motsvarande hälften av den för befattningshavaren stadgade kontanta minimiavlöningen. Härjämte borde dyrtidstillägg utgå enligt gällande grunder. Den provisoriska avlöningsförbättringen borde utgå med oavkortat belopp. Avlöning i enlighet med vad sålunda förordats borde utgå även vid beredskapstjänstgöring jämlikt § 27 mom. 2 a värnpliktslagen, då denna infölle under tiden för den förstärkta försvarsberedskapen. Vad i nämnda proposition föreslagits har sedermera av riksdagen bifallits (skr. nr 93).

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 7 december 1939 angående proposition om statsbidrag till lantbruks-, lantmanna- och lanthushållsskolor under krig eller krigsfara m. m. (se prop. nr 11/1940) anförde lantbruksstyrelsen, bland annat, att det enligt styrelsens mening kunde anses skäligt, att fast anställd föreståndare och lärare samt extra ordinarie och vikarierande lärare med full tjänstgöring vid lantbruks- och lantmannaskolor under ledighet för värnpliktstjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap eller mobilisering finge uppbära lön med — förutom ålderstillägg — belopp, motsvarande hälften av den för respektive befattningshavare stadgade kontanta minimigrundlönen. Därjämte borde den tjänstledige befattningshavaren äga rätt uppbära dels dyrtidstillägg å sålunda utgående grundlönebelopp och ålders-tillägg enligt nuvarande bestämmelser, dels ock den provisoriska avlöningsförbättringen oavkortad. Samma avlöningsförmåner syntes ock böra utgå vid beredskapstjänstgöring jämlikt § 27 mom. 2 a värnpliktslagen, då denna infölle under tiden för förstärkt försvarsberedskap.

Avlöningsbestämmelserna rörande ifrågavarande sekreterare, jordbrukskonsulenter och mejerikonsulenter äro i åtskilliga hänseenden likartade med dem, som gälla för föreståndare och ämneslärare med fast anställning vid folkhögskolor samt fast anställda föreståndare och lärare vid lantbruks- och lantmannaskolor.

Emellertid åtnjuta nämnda befattningshavare vid folkhög-, lantbruks- och lantmannaskolor i motsats till sekreterare, jordbrukskonsulenter och mejerikonsulenter utöver föreskriven kontant lön vissa andra förmåner, nämligen för befattningshavare vid folkhög- och lantmannaskola bostad och bränsle eller ersättning därför samt för befattningshavare vid lantbruksskola bostad och bränsle jämte erforderligt trädgårdsland. Under tjänstledighet äga befattningshavarna bibehålla dem sålunda tillkommande naturaförmåner eller ersättning för sådana.

Med hänsyn härtill torde ifrågavarande sekreterare och konsulenter ej kunna i de avseenden, varom nu är fråga, direkt jämföras med befattningshavarna vid skolorna.

Ordinarie innehavare av i civila avlöningsreglementet avsedd befattning, vilken såsom värnpliktig inkallas till militär tjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap, skall under tjänstledighet, som härav föranledes, å sin lön vidkännas i 12 § av reglementet omförmålt B-avdrag. Kungl. Maj:t har genom cirkulär den 29 september 1939 (nr 750) till statsmyndigheterna fäst dessas uppmärksamhet härå.

Kungl. Maj:t har vidare genom kungörelse den 29 september 1939 (nr 749) förordnat, bland annat, att extra ordinarie tjänsteman, som avses i 1 avd. 2 kap. civila icke-ordinariereglementet, skall under tjänstledighet, som nyss nämnts, uppbära avlöning med B-avdrag.

Med utgångspunkt från vad sålunda gäller i fråga om nämnda ordinarie och extra ordinarie statstjänstemän, vill lantbruksstyrelsen föreslå, att ifrå-

gavarande sekreterare, jordbrukskonsulenter och mejerikonsulenter vid tjänstledighet för militärtjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap eller mobilisering skola å dem enligt gällande författningar tillkommande lön — grundlön, ålderstillägg och, såvitt angår konsulenterna, provisorisk avlöningsförbättring — vidkännas avdrag med belopp, beräknat efter sådan procent å lönen, att avdraget i förhållande till lönen blir av ungefärligen samma storlek, som härutinnan gäller för ovanberörda statstjänstemän med löner av den storleksordning, som ifrågakommer för sekreterare och konsulenter. Procentsatsen i fråga synes emellertid för sekreterares och konsultens vidkommande av praktiska skäl böra göras fast och icke — såsom fallet är beträffande statstjänstemännen — variabel med hänsyn till vederbörande befattningshavares stationeringsort och intjänade ålderstillägg. Då de flesta av ifrågavarande befattningshavare äro placerade å ort, som tillhör ortsgrupp F i för omförmälda statstjänstemän gällande löneplaner, finner lantbruksstyrelsen sig böra föreslå, att avdragsprocenten fastställas till 35 procent.

Vid beredskapstjänstgöring jämlikt § 27 mom. 2 a värnpliktslagen, då tjänstgöringen infaller under tiden för förstärkt försvarsberedskap eller mobilisering, synas för sekreterare och konsulent böra gälla samma avlöningsförmåner som nyss sagts.

Sålunda förordade bestämmelser torde böra tillämpas retroaktivt från och med den 1 september 1939.

Med stöd av det anförda hemställer lantbruksstyrelsen, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående förordats meddela bestämmelser angående avlöningsförmåner för omförmälda sekreterare, jordbrukskonsulenter och mejerikonsulenter under tjänstledighet för militärtjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap eller mobilisering.

Statskontoret har i infordrat utlåtande den 3 februari 1940 anfört bland annat följande.

Ämbetsverket finner icke tillräckliga skäl föreligga att för ifrågavarande, med bidrag av statsmedel avlönade befattningshavare meddela andra bestämmelser om löneförmåner under ledighet för värnpliktstjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap eller mobilisering än som föreslagits för viss lärarpersonal vid lantbruks- och lantmannaskolor i Kungl. Maj:ts proposition nr 11 till 1940 års riksdag. Statskontoret får alltså förorda, att berörda bestämmelser i tillämpliga delar komma att gälla även för nu omhandlade tjänstemän.

Vid bifall härtill skulle dessa tjänstemän av de av statsmedel utgående löneförmånerna få behålla hälften av såväl grundlön som dem eventuellt tillkommande ålderstillägg, varjämte konsulent skulle äga uppbära den provisoriska avlöningsförbättringen oavkortad.

Såsom i lantbruksstyrelsens skrivelse framhållits torde det vara påkallat, att bestämmelser meddelas rörande avlöningsförmåner åt sekreterare hos hushållningssällskap samt jordbruks- och mejerikonsulenter under tjänstledighet för militärtjänstgöring i anledning av *förstärkt försvarsberedskap*. Dessa bestämmelser torde i huvudsak kunna anslutas till de föreskrifter i fråga om folkhögskollärare m. fl., som godkändes av 1939 års urtima riksdag (prop. nr 85; r. skr. nr 93) samt av innevarande års riksdag (prop. nr 11; r. skr. nr 17).

*Departements-
chefen.*

I fråga om avlöning åt nyssnämnda sekreterare och konsulenter under militärtjänstgöring såsom beställningshavare i försvarsväsendets reserver eller såsom landstormsofficerare torde, såsom i ärendet framhållits, de nuvarande bestämmelserna angående avlöning åt hithörande befattningshavare under ledighet för bestridande av befattning i statens tjänst äga tillämpning. Enligt dessa bestämmelser ankommer det på Kungl. Maj:t att bestämma, i vad mån befattningshavaren skall av sina kontanta avlöningsförmåner avstå mer än ett belopp motsvarande en tredjedel av den för honom stadgade minimigrundlönen.

Vad härefter angår avlöning åt nu ifrågavarande befattningshavare under den tid de i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap åtnjuta ledighet för annan militärtjänstgöring än förut nämnts, anser jag, i likhet med statskontoret, tillräckliga skäl icke föreligga att för befattningshavarna förorda andra bestämmelser än som föreslagits för viss lärarpersonal vid lantbruks- och lantmannaskolor i propositionen nr 11 till årets riksdag. Jag föreslår sålunda, att sekreterare hos hushållningssällskap samt jordbruks- och mejerikonsulent under ledighet för värnplikstjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap må äga att av statsmedel uppbära lön med belopp motsvarande hälften av den för respektive befattningshavare stadgade minimigrundlönen, ålderstillägg inbegripna. Därjämte torde tjänstledig jordbruks- och mejerikonsulent böra äga rätt att uppbära provisorisk avlöningsförbättring oavkortad. Enahanda avlöningsförmåner synas böra utgå vid beredskapstjänstgöring jämlikt § 27 mom. 2 a värnplikslagen, då denna infaller under tiden för förstärkt försvarsberedskap.

Därest merkostnader skulle uppkomma, vilket som regel icke torde bli fallet, bör statsbidrag till bestridande av dessa utgå från förslagsanslagen till Bidrag till hushållningssällskapen samt Befrämjande av mejerihanteringen m. m.: Bidrag till avlöning av mejerikonsulenter m. m.

De av mig förordade bestämmelserna torde böra få giltighet från och med den 1 september 1939.

Slutligen må framhållas, att bestämmelser erfordras angående avlöningsförmåner åt ifrågavarande tjänstemän under *mobilisering* såväl i fredstid som vid krigstillstånd. Frågan härom synes, efter det pågående utredning slutförts, böra underställas riksdagens prövning. Jag förutsätter, att Kungl. Maj:t emellertid är oförhindrad att meddela erforderliga provisoriska bestämmelser i ämnet.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad av mig i det föregående förordats, meddela bestämmelser angående statsbidrag till hushållningssällskap eller mejerisammanslutning ävensom angående avlöningsförmåner för sekreterare hos hushållningssällskap

samt jordbruks- och mejerikonsulenter under tjänstledighet för militärtjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Benno Gårdsten.